

שׁוֹבֵה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת בהעלותך ט"ז סיוון ה'תשע"ג | גליון 556

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינטו שליט"א

מסירות נפש

"וְהָיָה אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמוּאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לְפָנַי מוֹשֶׁה וּלְפָנַי אֶהְרֵן בַּיּוֹם הַהוּא" (ט, טו). מצוות פסח שני נתחדשה בזכות אותם אנשים צדיקים שהתעסקו בארונו של יוסף, ועל אף שהיו טמאים לנפש, והיו פטורים מלעשות את הפסח. בכל זאת, **מסרו את נפשם על מנת לקיים את המצווה, וכך התחדש הדין של פסח שני.**

מובא בגמרא (מעילה יז.), שאל רבי מתיא בן חרש את רבי שמעון בן יוחאי בעיר רומי, 'מינין לדם שרצים שהוא טמא?', אמר לו, דאמר קרא (ויקרא יא, כט) **וְזֶה לְכֶם הַטְּמֵא**. אמרו לו תלמידיו של רבי מתיא בן חרש, 'חכים ליה בר יוחאי', דהיינו, כבר נתחכם בן יוחאי שידוע לומר דבר זה. אמר להם, 'תלמוד ערוך בפיו של רבי אלעזר בר רבי יוסי, וממנו למד רשב"י ולא אמרה מדעתו, ולמד ממנו דין זה כשהלך רשב"י לרומי לבטל את גזירות הרומאים על בני ישראל'. ויש להבין, מדוע אמר רבי מתיא שאת דין טומאת דם שרצים לא אמר רשב"י מדעתו, ולאמרה יש בזה זלוזל בכבודו של רשב"י, ולא היה לרבי מתיא בן חרש להפחית מערכו בפני תלמידיו?

אלא, שרבי מתיא רצה ללמד את תלמידיו שיש שני דרכים להשיג השגות בדרך ה', יש את הדרך הרגילה שהאדם עמל בתורה, ועל ידי עמלו זוכה להשיג מעלות וקנין בתורה. אך יש דרך נוספת להשיג השגות בעבודת ה', על ידי מסירות נפש, וכשהאדם מקריב את עצמו למען הכלל - זוכה להשגות גדולות, ובזכות מסירות נפשו קונה מעלה לנפשו וזוכה לדברים הרבה. וזה מה שרמז רבי מתיא לתלמידיו, שרשב"י זכה להשיג את מעלתו והתחכם בלימוד, משום שמסר את נפשו להצלת עם ישראל, ואע"פ שהייתה גזירה קשה של הרומאים, לא שם על ליבו את הסכנה הגדולה שיש בפגישתו עם המלכות, אלא מסר נפשו והלך להציל את בני ישראל ולבטל

מעליהם את רוע הגזירה. וע"י מסירות נפשו זכה להשיג את מה שהשיג.

וכן מצאנו בעובדיה הנביא שהיה גר אדומי, ובכל זאת זכה לנבואה, ואף על פי שאין השכינה שורה אלא על המיוחסים שבישראל. אלא אמרו חז"ל (סנהדרין לט.), אמר רבי יצחק, **מפני מה זכה עובדיה לנביאות, מפני שהחביא מאה נביאים במערה, דכתיב (מ"א יח, ד) "וַיְהִי בְּהַקְרִית אֵיזֶבֶל אֶת נְבִיאֵי ה' וַיִּקַּח עִבְדֵיהֶוּ מֵאֵה נְבִיאִים וַיַּחְבֵּאֵם חֲמִישִׁים אִישׁ בְּמִעְרָה"**. והנה נתאר לעצמנו איזו משימה כבירה לקח עובדיה על עצמו, לכלכל מאה נביאים ולתת להם את מאכלם ומשקם דבר יום ביומו, ובדאי היה צריך לטרוח על כך טרחה גדולה ולבזבז ממון רב. אבל עיקר הקושי היה במה שעובדיה פעל נגד ציווי איזבל ועשה כנגד רצון המלכות, ובוה סיכן את עצמו סכנה גדולה שמא יתחייב בנפשו על שהחיה את הנביאים, וכל אותם הימים שכלכל את הנביאים, פעל מתוך סיכון עצום שמא יגלו את מעשיו. ומחמת שעובדיה מסר את נפשו למען הצלת הנביאים, **לכן זכה הוא בעצמו לנבואה.** כי כאשר אדם מוסר את נפשו, זוכה להשיג בבת אחת מדרגות גדולות ועצומות.

כל אדם ואדם צריך לחזק את עצמו ולמסור נפשו על כל דבר שבקדושה, שהרי מסירות הנפש היא ירושה לנו מאבותינו, והכח לעמוד כנגד כל הקשיים והמצבים ולמסור את הנפש למען ה' ותורתו, טבוע וחקוק בנשמתנו. אלא שהאדם צריך להוציא את הכוחות האצורים בו מן הכח אל הפועל, וכשהאדם מתאמץ בכל כוחו, לפתע יגלה איזה כוחות טמונים בו ואיזו עוצמה יש בו, עד שיוכל למסור את נפשו על קיום התורה והמצוות כדי לקיימן כהלכה וכדין, או אז לאחר שמסר את נפשו יוכל לזכות לדרגות ולהשיג השגות גבוהות בעבודת ה'.

דברי הימים
אלקים השבה
לְטַבָּה - הגירוש
לְסִיבִיר

י"ט בסיון ה'תש"א (1941)

עשרות אלפי יהודים מהמדינות השונות לחופו של הים הבלטי, נשלחו בפקודת העריץ סטאלין לסיביר. גירושם של היהודים האומללים, החל בשבת קודש - י"ט בסיון ה'תש"א (1941). קשה היה הגירוש ביותר עבור יהודים אלו, התנאים שהמתינו להם בערבות סיביר היו לא אנושיים. אולם, לא ארכו הימים ואותם מגורשים נוכחו לראות, כי בגירושם זה, ניצלו הם מחבר הנאצים, שפלשו מיד לאחר מכן אל מקומות שהותם, וכל אלו שפסחה עליהם גזירת הגירוש, לא נותרו בחיים.

תלמידי ישיבה רבים נמלטו מפני הגרמנים, הם הגיעו לליטא, ואירגנו מחדש את הלימוד בישיבה ארעית שהקימו במקום גלותם. אולם צרה התרגשה ובאה עליהם, הקומוניסטים השתלטו על המדינה ואסרו את לימוד התורה. מאחר ותלמידי הישיבה לא ויתרו, החליטו לרדת למחתרת. הדבר נודע לראשי השלטון, נערך אחריהם מצוד, וחלקם נלכדו. בעיצומה של השבת הגלו את הנתפסים לסיביר, יחד עם עוד אלפים רבים. כמה קשה היה הדבר עבורם, בפרט שראו את אלו שהצליחו לחמוק מידי הקומוניסטים. למחרת, ביום ראשון פלשו הגרמנים לליטא, וכל הנותרים במקום מתו מות קדושים, הי"ד.

ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
20:52	20:16	18:59	ירושלים
20:49	20:19	19:16	ת"א אשדוד
20:50	20:20	19:07	חיפה
20:47	20:16	19:13	ב"ש

השיעור השבועי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34 רובע י"ב אשדוד

ניתן לצפות בשיעור דרך האתר של הישיבה בכתובת: WWW.HARAVPINTO.COM
לקבלת הגליון והמייל היומי של אדמו"ר עט"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א: info@shoovaisrael.com
ניתן להקדש את העלון לברכה, לישועה או לעילוי נשמת יקירכם.

חילוקי דעות אינם סיבה למריבה

"ויאמר ה' פתאום אל משה ואל אהרן ואל מרים צאו שלשתכם אל אהל מועד" (יב, ד) מכאן שכתוב "שלשתכם" פירש רש"י 'מוגיד ששלשתן נקראו בדבור אחד'. מצאנו בתורה מקומות נוספים בהם נאמרו דברים שונים בדבור אחד, בבחינת "אחת דבר אלקים שתיים זו שמעתי" (תהלים סב), ובא הדבר ללמדנו דין נוסף באותו עניין. אם כן, מה בא ללמדנו שמושה רבנו, אהרון הכהן ומרים הנביאה נקראו בדבור אחד? חכמי המוסר מבארים שהדבר בא ללמדנו אורחות חיים, שלמרות שהיו משה אהרון ומרים בויכוח נוקב ושדעותיהם היו שונות וחלוקות, ובכל זאת נשארו מאוחדים ואוהבים. ומפאת חשיבות הנהגה זו בין אדם לחברו, נעשה נס והקב"ה קורא לשלשתן בדבור אחד, על מנת שכל אחד ילמד לחייו - **אפשרי להיות בדעות שונות האחד עם זולתו, ועם כל זה להשאר מאוחדים ואוהבים**, והדברים נפלאים.

אמרו חז"ל (ברכות נח): '**כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות**', אדם מטבעו מקבל ומבין שפרצופו של חברו שונה ממנו, אך לרוב יקשה עליו לקבל שדעתו של הזולת אחרת ושונה משלו. הדבר בא לידי ביטוי בפרט בין בעל לאשה, חילוקי הדעות מעוררות ויכוח שעלול להסתיים בריב.

כהלצה, מסופר על בני זוג שהיה ברשותם בית הארחה, אלא ש'שלום הבית' ששרר ביניהם היה רחוק מהרצוי. בין בני הזוג נתגלעו במהלך היום אין ספור חילוקי דעות בנוגע לעבודתם, כמעט שלא נמצא דבר אחד בו הם היו תמימי דעים. הוא טוען כך והיא תמיד אחרת. האוירה התלטה, הדיבורים הפכו לצעקות ולאחר מכן לגידופים. עד מהרה החלו המתארחים להדיר את רגליהם מהמקום. לאחר תקופה הבחינו בני הזוג ברווחים שירדו, הבינו את סיבת הדבר, והחליטו על שינוי, כל פעם שיהיו ביניהם חילוקי דעות, ישמרו על דיבור נינוח. וכשיהיה להם צורך לגדף אחד את השני, ישמיעו את הדברים במחמאות. וכלל נקטו בידם, ככל שהמחמאה תהיה ארוכה יותר, כן הגידוף משמעותי יותר.

עברו ימים, הלקוחות החלו לחזור ולהתארח במקום, במהלך היום נשמעו בין בני הזוג מחמאות אין ספור, ארוכות וקצרות, והלקוחות נהנו מהאירוח. אולם, ברגע שהחלו להתעופף צלחות בין בני הזוג, נשארו הלוקוחות את רגליהם וברחו מהמקום... כדי ללמוד לכבד את דעתו של השני, יש צורך בשינוי הגישה, לא רק בשינוי המילים. אם ישכילו בני הזוג להגיע לתובנה ולקבל את המציאות - שזה אפשרי וקיים שהאחד חושב כך והשני אחרת, ואין זה סותר את האהבה הקיימת, יעשו בכך צעד נוסף, שיוביל להשראת השכינה בביתם.

תאוזה אסורה ותאוזה מותרת

"והאספסף אשר בקרב התאו ותאוה... ויאמרו מי יאכלנו בשר" (יא, ד). אמר שלמה המלך בחכמתו "לתאוה יבקש נפדך בכל תושיה יתגלע", בביאור כוונת הפסוק, כתב הגאון המוסמך רבי יאשיהו פינטו זצוק"ל בספרו 'כסף צרוף' (משלי יח, א-ב), מי שרודף אחר התאוות, הוא נפרד מאוהביו ומרעייו, כיון שהוא להוט אחר הנאת גרונו, סופו להיות מלסטם את הבריות, וישנאוהו מפני מעשיו הרעים, ונמצא כי התאוה מוציאתו מן העולם. אבל תאוה לתורה, כגון ללמוד תורה שנקראת "תושיה", בכל מיני תאוה של תושיה, "יתגלע" ויתערב בה, ובלבד שתהיה תאוה לשמה, כי תאוה זו חיים היא לעולם. אבל הכסיל, "לא יחפץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו", דהיינו, כשהכסיל מתאוה לתורה, אינו אלא כדי לעשותה כקרדום להשתמש בה, ולא מאהבת התורה והתבונה, אלא להתגלות לבו - להתיהר ולזלול בתלמידי חכמים, כדי שיאמרו שגם בלבו יש חכמה.

ויש מפרשים, שהכסיל אינו חפץ בתבונה, אלא בזמן שנתגלה בפני החכמים ונתבייש ממייעוט ידיעתו, אז לבו חפץ בתבונה שתהיה לו, אבל בתוככי ליבו לא יחפץ לקנות חכמה. או, שהכסיל אינו חפץ ללמוד תבונה, רק מה שייחשוב בדעתו ואומר ומגלה לו לבו, וסבור הוא שזהו האמת, ואינו מודה על האמת.

פרמראות

והאיש אשר הוא טהור וברך לא היה (יא, ט)

אומר היה הרבי מלובלין זצ"ל, "והאיש אשר הוא טהור", מפני מה נותר הוא טהור וטומאה לא דבקה בו? מפני שבדרך "לא היה" - לא הסתובב בדרכים ומנע את עצמו מנותיבתם. כי בדרך, קשה לשמור על קדושה וצניעות.

"אשר קרף - ברך" (דברים כה, יח), הקרירות ברוחניות נובעת מריבוי היציאה בדרכים. הוסיף על כך בדרך צחות רבי נפתלי מרופשיץ זצ"ל, תלמידו של הרבי מלובלין, שהחלק בתפילה שבפסוקי דזמרה "אשרי יושבי ביתך" (תהלים פד), מסתיים ב"תהלת ה' ידבר פי" (תהלים קמה), מי שיושב בביתו זוכה שפיו ימלא בתהלת ה'. אך המזמור (תהלים קיט) "אשרי תמימי דרך" מסתיים בפסוק "תעיתי קשה אבד בקש עבדך", מי שמסתובב בדרכים יתר על המידה, סופו לתעות כשה אובד ולאבד את דרכו הרוחנית...

ויש אשר יהיה הענין מערב עד בקר (כא, ט)

מ"ב מסעות נסעו בני במדבר, יש מקומות שהתעכבו תקופה ארוכה, ויש שהתעכבו רק "מערב עד בקר". מפני מה? מבאר בעל 'אור החיים' הקדוש, כל המסעות לא היו סתם לטלטל את בני ישראל במדבר, שאין זה מרצון וחפץ ה', אלא העביר ה' את עמו במדבר כדי לברר את נצוצות הקדושה השבויות ביד שוכן מדבר ציה, והיודע נסתרות היה יודע כמה יספיק לברור הנצוצות שבכל מקום, אם מעט ואם הרבה, ועל פי צורך הברור היה מתעכבים או הולכים, כי "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו".

ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל הפן עינינו (יא, ט)

מהי הכוונה בטענת בני ישראל "בלתי אל הפן עינינו"? מבאר בעל 'נחמד ונעים', אמרו חז"ל (זמא עה) שהסומא אינו שבע באכילתו, כיון שאינו רואה

את המאכל שאוכל. לכן התאו בני ישראל לאכול בשר, למרות שיכלו לטעום במן את כל הטעמים שרצו, אך את צורת הבשר מראוהו ומרקמו לא היה להם, כי המן צורתו כורע גד עגול. זה מה שאמרו בני ישראל "בלתי אל הפן עינינו" - אמת שאנו טועמים במן כל טעם שנרצה, אך כיון שאינו רואים את צורת המאכלים, לכן נפשנו יבשה והמן אינו מספק את רצוננו.

למה הרעת לעבדך ולמה לא מציתי חן בעיניך (יא, יא)

מדוע סבר משה רבנו שאינו מוצא חן בעיני המקום? מבאר בעל 'שפת צדיק', חז"ל אמרו (סוכה מט): **מי שיש בו חן בידוע שיש בו יראת שמים**. ועוד אמרו חז"ל (ברכות ז): **שמי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים**. אמור מעתה, כיון שדבריו של משה רבנו לא נשמעו ונתיישבו על לב בני ישראל, שהרי המשיכו להתלונן על המן למרות דבריו, סבר משה רבנו ברוב ענותנותו שכיון שאין בו יראת שמים לכן לא נשמעו דבריו. וממילא, אם אין בו יראת שמים, הרי שגם חן אין בו. ולכן אמר משה, "למה לא מציתי חן בעיניך"...

אספה לי שבועים איש מזקני ישראל (יא, טז)

קשה, הרי "ב שבטים יש בעם ישראל, ואם משה רבנו היה לוקח שבועים ושתיים זקנים, הרי היה החשבון מכוון ששה זקנים לכל שבט. אך עתה שלקח רק שבועים זקנים, הוצרך לקחת שלא בשווה מהשבטים, שיש שבט שלקח ממנו ששה זקנים ויש שבט שלקח ממנו רק חמשה. ומדוע אסף את הזקנים דווקא בחשבון הזה? מבארים בעלי התוספות (מובא ב'מושב זקנים' מבעה"ת), שמושה רבנו בחר דווקא שבועים זקנים, כדי שיוכל להעמידם סביבות המשכן, שארכו שלשים אמה ורחבו עשרה, וכל זקן ישב באמה אחת, כי גברא באמתא יתיב, לכן הוצרכו רק שבועים זקנים. ובצד המזרחי עמד משה רבנו לבדו. משום כך לא הוצרך לשבועים ושתיים זקנים, רק לשבועים.

הדלקת נר תמיד בבית הכנסת

"בְּהֶעֱלֶתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוּחָה יֵאָרוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת" (ח.ב). מצוות עשה להדליק נרות במנוחה שבבית המקדש בכל יום ויום. אף בימינו, נהגו להדליק נרות בבית הכנסת, שהוא בית מקדש מעט, וכמובא בשו"ע (או"ח קנא סעי' ט) שמכבוד בית הכנסת להדליק נרות, וזה כדוגמת הנרות שהדליקו במקדש. וכן מובא בילקוט (פרשת בהעלותך), על הפסוק (ישעיה כד, טו) "**בְּאָרִים כְּבָדוּ ה'**", מלמד שישאר חייבים להדליק נר בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, שהן כמקדש שנאמר (יחזקאל יא, טז) "**וְאֵהִי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעֻט**", מה מקדש לא היה הנר כבה בו, כך בתי כנסיות ובתי מדרשות. מכח מדרש זה נהגו להשאיר נר תמיד בבית הכנסת, שדולק בכל שעות היממה, כי כשם שנר המערבי לא היה כבה לעולם, כך צריך שידלק נר קבוע בבית הכנסת ואפילו ביום, וזה מכבוד המקום.

כתב רבינו בחיי בספרו 'כד הקמח' (ערך בית הכנסת), חייב אדם להדליק נרות בבית הכנסת, לפי שהמקום ההוא מיוחד לתפילה, שהיא מופעולות הנשמה, והנשמה נמשלת לנר, ועל כן הנשמה נהנית ושמתחה מרובה באותו האור... ומתוך שמחתה עובדת את ה' בשמחה, כי אין שלמות העבודה אלא בשמחה. הדלקת הנר בבית הכנסת כה חשובה עד שבקהילות מסוימות נהגו למכור את זכות הדלקת הנר (מנהגי רומיזה, ח"א סי' יא. וכן הובא בפלא יועץ, ערך הדלקה). ונהגו להדליק את הנרות לפני שיגיעו המתפללים (כל בו, הובא באלה רבה), שהרי כאשר עשרה מתפללים מגיעים לבית הכנסת מיד מקדמת השכינה ובאה, ולא ראוי שכאשר השכינה באה והנרות עדיין לא הודלקו. ועוד, שכך היה במקדש. ובספר מקור חיים כתב שנוהגים להדליק שתי נרות שהרי כתוב "**בְּאָרִים כְּבָדוּ ה'**". באיזה נרות יוצאים ידי חובת הדלקה? האם דווקא בנרות חלב או שמן, כפי שהיה במקדש, או שמא גם בנרות חשמל יוצאים ידי חובה? לכתחילה ומצווה מן המובחר להדליק בנר של שמן. וכן מובא בשם הרה"ק משינאווא זיע"א, שאמר שבזמן בית המקדש היו מקריבים את חלבי הבהמות על המזבח, והבהמות בוכות מדוע נגרע חלקן. ועתה נתנו להם את האפשרות שידליקו בבית הכנסת נרות מחלב, וכך בא חלבן על תיקוננו. אמנם בזמננו שנרות חלב אינן מצויין, אין מקום לטענה זו, אך בכל אופן למדנו שיש עניין גבוה ונשגב להדליק דווקא בנרות של שמן או חלב. ומכל מקום מי שנודר לתת נר למאור לבית הכנסת, יוצא ידי חובה גם בהדלקת נר חשמל. שהרי כל עיקר נדרו היה להאיר ללומדים ולמתפללים, ובזה יצא ידי נדרו.

במדרש רבה (במדרב ד, ט) מובא שעובד אדום הגיתי נתברך בשביל שכבד את ארון הברית שהיה בביתו ששה חדשים, על ידי שהדליק נר לכבודו שחרית וערבית. ובספר 'יפה ללב' הביא בשם מדרש שקיש זכה שבנו שאול ימלוך על ישראל, בזכות זה שהיה מהדר בהדלקת הנר בבית הכנסת. **כתב השל"ה**, מי שיש לו חולה בתוך ביתו, יתן נר למאור ולבית הכנסת ויעלה לו הש"ת רפואה שלמה מן השמים.

פניני דברי יאשיהו

מטרת היסורים

"וְכִי תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם... וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֵיכֶם" (י, ט). יש יסורים שהם עונש וכפרה על חטאי האדם, ויש יסורים של קרבת ה', שבאים כדי לזכר את חומרייתו של האדם. פעמים ויש מלחמה שמתרגשת על האדם בארצו, רק בכדי שיזכור את בוראו ויתקרב אליו.

אמרו חז"ל (ברכות נט) שרבי קטינא היה הולך בדרך וכשהגיע על פתחו של בעל אוב, געשה ורעשה הארץ. אמר, כלום יודע המעלה באוב, רעידת אדמה זו מה טיבה? נהם בעל האוב ואמר: בשעה שהקדוש ברוך הוא זוכר את בניו ששרויים בצער בין האומות, מוריד שתי דמעות לים הגדול וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו, ומיד האדמה רועדת. יש להבין, הלא רעידות אדמה היו גם קודם חורבן בית המקדש, ומדוע הייתה הארץ רועשת וגועשת, הרי הבית עדיין לא חרב, וישראל לא גלות לבין האומות? אלא, קודם חורבן בית המקדש, לא היו לעם ישראל יסורים של כפרת עוונות, שהרי דרשו חז"ל (במ"ד כח, כא) **שמעולם לא היה אדם בירושלים ובידו עוון**. אך היו לבני יסורים של אהבה, יסורים שהם בבחינת "**אֵת אֲשֶׁר יֵאָהֵב ה' יוֹכִיחַ**" (משלי ג, ח), ועל צערם זה של ישראל, היה הקב"ה מוריד דמעות לים הגדול והארץ הייתה רועדת.

ישנם דברים רבים בחיים שלא ניתן לקנותם אלא ביסורים, ולפני כל מעלה ברוחניות יש יסורים שקודמים לקנין אותה המעלה. וכן אמר רבי שמעון בן יוחאי, **שלוש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכולן לא נתתן אלא על ידי ייסורין**. ואלו הן? תורה וארץ ישראל והעולם הבא.

רבי יהודה בן עטר זצוק"ל - י"ט בסיון התצ"ג

לאורם נלך

היה בקי בתקנות והלכות רבני ספרד המגורשים שהתיישבו בפאס. מסורת היא שאלהיה הנביא היה נגלה אל רבי יהודה, נפלאות רבות סופרו עליו, עד שהיה ההמון רגיל להשבע בשמו. **הגאון החיד"א** כתב עליו ששמע מרב אחד שהוא סולת נקיה, וכמה נפלאות אונזי תשמענה שאירעו לו הן בעודו חי וגם אחר פטירתו, הן למתפלל על מצבתו והן לנשבע בשם הרב ז"ל. מעשה שארע בעיר טוניס, גוי אחד הלוח ליהודי סכום כסף גדול, והיהודי עשה עשה מכך הון רב. מכיון שהגוי האמין באותו יהודי לא נשאר בנייהם שום כתב יד כהוכחה על ההלואה. היהודי שהכסף עיוור את עיניו כפר בדבר ההלואה ולא רצה להשיב את הכסף לאותו גוי. תבע הגוי את היהודי להשבע בשמו של רבי יהודה בן עטר, והיהודי נשבע. הלוח הגוי לביתו עצב, ואילו היהודי הלך לביתו שמח וערך סעודה על הרוח הרב שנתגלגל לידו, תוך כדי הסעודה ירד היהודי למרתפו העמוס סחורות כגופרית ושרף, על מנת להביא יין, ומבלי משים כשיצא שכח את הנר דלוק בתוך המרתף. שריפה גדולה פרצה במקום והבעירה את כל הבית על וישביו. כשראה הגוי את אשר ארע ליהודי, שמח ביותר ושם פניו לעיר פאס, כשפגש את רבי יהודה חלק לו כבוד רב והשתחוה לפניו וסיפר לו את המקרה, כשהוא מותיר בידי הצדיק מנחה גדולה. סרב הרב להנות מהמנחה וחילקה לעניים.

ביום שלישי י"ט בסיון התצ"ג נתבקש רבי יהודה בן עטר לשייבה של מעלה והוא בן ע"ז ימים, זיע"א.

רבי יהודה בן עטר זצוק"ל אבי סבו של ה'אור החיים' הקדוש, נולד בחודש אלול ה'תט"ו לאביו רבי יעקב במרוקו. בהיות בן מ"ג בשנת ה'תנ"ח מונה לאב"ד ומו"ץ בעיר פאס, והיה נודע בפי יהודי כל בשם '**רבי אל-כביר**' - רבנו הגדול. בצניעותו ובענוותו לא נהנה כלל מקופת העיר, והיה עוסק במלאכתו לפרנסתו. פעם אחת עבר רבי יהודה ליד חנותו של פחמי, בעל החנות שהיה רעב ורצה לסור לביתו לסעוד את ליבו, שמח לראות את רבי יהודה וביקש ממנו לשמור על חנותו עד שישוב, הסכים רבי יהודה בלב חפץ. בדיוק עבר במקום **הגאון היעב"ץ** - **רבי יעקב אבן צור זצוק"ל**, שהיה חבר בבית דינו והחשיב עצמו כתלמידו. ראה היעב"ץ את רבי יהודה עומד ליד חנות הפחמים, ושאל אותו למעשיו. השיב לו רבי יהודה כי שומר הוא על חנות היהודי עד שישוב. שאל היעב"ץ 'והיכן כבוד התורה?' אורו פניו של רבי יהודה והוא אמר 'כעת התברר לי מה שאמר רבי בירושלמי בכתובות '**כל מה שיאמר לי אדם, אעשה**'. והתקשתי בדבריו למה התכוון, שהרי מתוקף היותו עשיר מופלג, חייב מצד גמילות חסד וצדקה למלא משאלות כל אדם. כעת התחוויר לי הדבר, שאף אם פחמי היה פונה אליו ומבקשו לשמור על חנותו, ופטור היה מצד הדין משום כבוד התורה, לא היה מסרב. ואם רבי היה ממלא בקשותיו של כל יהודי בחפץ לב, על אחת כמה וכמה שמחוייב אף אני לעשות כן'...

מכל ערי מרוקו היו פונים אל רבי יהודה בשאלות, שכן מלבד גדלותו בתורה

מאמר החכם

"על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו".

על כל פעולה שתעשה, תאמר "בעזרת ה'" "אם ירצה ה'", ושם שמים יהיה שגור בפוך תמיד. (השל"ה הקדוש)

אל נא רפא נא

רגליו שמעולם לא עמד עליהם, התקרב אל הצדיק, ונשק את ידו. הורה לו הרב לשוב ממקומו, וקרא לו בשנית, וכך לאחר ששילש הצדיק בהוראותיו לנער, ברכו ואמר לו 'כעת תוכל ללכת אל אמך, ותאריך ימים בבריאות שלמה, כאילו לא חלית מעולם'. העיר פרנדה רעשה על דבר ריפוי של הנער המשותק, ולא פסקו מלדבר על הנס המופלא שארע בזכות הצדיק רבי יעקב אבוחצירא ז"ע"א.

נרגשת חזרה האשה האלמנה לשגרת חייה. מתפרנסת היתה ממכירת תכשיטים בבתי עשירי העיר, וכעת נלווה אליה בנה מחמדה לכל מקום אליו פנתה. באחד הימים הגיעו האלמנה ובנה אל ביתו של מושל העיר, שמח המושל לקראתה וביקש לבחון את מרכולתה. לפתע הבחין בנער שהתלווה אליה והוא שאל אודותיו. האשה ענתה ואמרה 'זהו בני, שש עשרה שנה היה שוכב משותק ברגליו וכעת נרפא בדרך נס'. התפלא המושל, הוא ידע את מסכנותה של האם האלמנה שהתדפקה על דלתות טובי הרופאים והללו נואשו מלהושיע את בנה, ולכן שאל 'כיצד נרפא בנך, הרי מחלתו היתה קשה כל כך?'. התרגשה האשה וספרה למושל את הנס הגדול שארע על ידי הצדיק רבי יעקב שהגיע לעירם. כששמע זאת המושל מיד נתמלא בושח על שרצה להעניש את יהודי העיר שכיבדו את הצדיק בכבוד ההולם לקדושתו.

ביקש המושל לקבל את פני הצדיק בארמונו ושלח שליחים להזמין את כל מושלי המחוז ונכבדי העיר לטרקלינו, לסעודה מפוארת וקהלת פנים לכבוד הצדיק. כרכרה מלכותית נשלחה להביא את רבי יעקב אל ביתו של המושל, כל נכבדי העיר ומושליה נפעמו למראה הדרת פניו של הצדיק וקמו לכבודו. מושל העיר ניגש ביראת כבוד ונשק את זקנו. נרגשות סיפר המושל את דבר המופת שארע בעירם בימים אלו, הוא גולל בפני נכבדי העיר, את סיפורו של הנער שטובי הרופאים לא הצליחו לרפאו, עד הגיע לעירם איש האלוקים, שבמאמר פיו הקימו על רגליו כאחד האדם. קם רבי יעקב על רגליו ואמר ברוב ענוה 'דעו כל הנאספים כאן, כי מפני שאני משתדל לקיים את רצון הבורא בלב שלם, רק בשל כך ממלא ה' יתברך את הבקשות שאני מבקש ממנו'. רושם עז עשו דברי הצדיק על לב הנוכחים במקום, ובפרט על לב מושל העיר. הוא הרכין את ראשו למוול הצדיק וביקש ממנו שיברכנו בכל תפקידיו ושיצליח נגד שונאיו. לאחר שהרב ברח את המושל הוסיף ואמר לו 'דע, שברכותי תתקיימנה רק בתנאי שתתייחס כראוי ליהודים ותעמוד לימינם בעת צרה'. שמח המושל על ברכת הרב והושיט לו צרור כסף מכובד לאות הערכה, סרב הצדיק לשלוח ידו בכסף וצויה לחלקו לעניים. התפעלו מכך כל הנוכחים ושם שמים התקדש בפי כל הגויים.

העיר פרנדה שבאלג'יריה לבשה חג, כל יהודי העיר יצאו לשערי העיר להקביל את פניו של הצדיק הגאון 'האביר יעקב' רבי יעקב אבוחצירא זצוק"ל. כבוד גדול חלקו לצדיק בבואו לעיר, בתופים ובמחולות לוותה מורכבתו של הצדיק לאורך הרחובות הראשיים של העיר. בעברם מתחת לטרקלינו המפואר של מושל העיר, הבחין המושל ביהודים החוגגים, מיד שלח לקרוא לאחד מהיהודים ושאלו 'לשמחה מה זו עושה? סיפר לו היהודי בהתרגשות על הזכות הגדולה שנפלה בחלקם לארח בעירם את אחד מגדולי הדור. שלח המושל את היהודי לדרכו, אולם בתוכו החלה לבעור אש הקנאה. הוא סבר שעל היהודים להעניש על כך שאת הכבוד הם מנחילים לאורחים זרים, ואילו הוא מושל העיר לא זכה אף לא פעם אחד לכבוד מרומם שכזה. אלא שעדיין לא ידע במה יעניש את נתיניו היהודים...

בנתיים, עשתה השיירה את דרכה אל ביתו של אחד מנכבדי הקהילה. המוניס צבאו על דלת הבית, ממתניס בקוצר רוח לשעה שיוכלו להכנס, לראות את פני הצדיק ולהתברך מפיו. בין המתניסים היתה אשה אלמנה מרת נפש, כשהגיע תורה להכנס, נגשה אל בעל הבית וקראה כשדמעות צער בעיניה 'אנא רחם עלי, בקש מהרב שיתפלל על בני ש... ימות!'. שמעו הסובבים את בקשתה בפליאה, סברו שמא נטרפה עליה דעתה. אך האשה לא שמה ליבה למבטים התמוהים וגוללה את סיפורה בבכי 'מה רבו צרותי, בן יחיד לי, ומיום לידתו לפני שש עשרה שנה, הוא סובל ממחלה שגרמה לשיתוק ברגליו, מרותק הוא לכסא גלגלים ואינו יכול לבצע דבר בכוחות עצמו, כל היום מונח הוא במיטתו מיצר על מר גורלו. כבר שנים רבות סובבתי בין בתי הרפואה השונים, אך הרופאים נואשו מלהעלות לו ארוכה. למה לו חיים! קראה האלמנה וקולה נשנק. נחרד בעל הבית לשמע הדברים ונעתר לבקשתה לשטוח את דבריה בפני הצדיק רבי יעקב. כששמע הצדיק את הדברים אמר 'הגד לה אלמנה, כי במקום שאתפלל עליו שימות, מוטב שאתפלל עליו שיבריא' - בתוך כך אמר הצדיק - 'אמור לה שתקח את בנה לבית המרחץ, תרחצהו ותלבישהו בבגדים חדשים, ורק אחר כך תביאהו אלי'. שמעה האשה את הדברים ורוח חדשה פיעמה בתוכה, היא מהרה לעשות את בקשת בצדיק והביאה את בנה לפני הרב, ישוב על כסא גלגלים, רחוף ומלושב במחלצות מהודרות.

ביקש הרב מבעל הבית שיעמיד את כסא הנער תחת ארובת הגג, מקום בו חדרו קרני השמש. הביט הרב בנער החלוש ושאלו לשמו, משנענה, אמר לו 'קום על רגלך בני, וגש אלי, להפתעת הכל, קם הנער מכסאו ללא כל קושי, פסע על

זיכרון - חלק א'

זיכרון שונות. האדם המוגדר כ'בעל הזיכרון הטוב בעולם' מסוגל לחזור על מספר בן חמש מאות ספרות, לאחר שהוקרא בפניו פעם אחת בלבד!

מידע בעל ערך, הכולל חוויות מגוונות מכל תקופות החיים, וידע הנלמד במודע, מאוחסנים ב'זיכרון לטווח ארוך'. ככל שלמידע יהיה ערך רב יותר, יהיה קל 'לשלוף' אותו מנכבי הזכרון ולהזכר בו מחדש. חז"ל משבחים את מדת הזכירה, שהיא אחת מחמשה עשרה מידות שנאמרו בתלמוד חכם (דרכ ארץ זוטא פ"ג). מסופר בגמרא (מגילה טו) מעשה שבא רבי מאיר לעסיא, ולא היתה לו מגילת אסתר לקרוא בה, וכתב מגילה בעל פה מליבו.

מחסדיו של הבורא, קיימת אצל האדם שכחה לגבי מאורעות העבר, כך יכול האדם לשכוח את כאביו וקשי ו להתמקד בהווה. אולם, ישנה תופעה חריגה, שאנשים הלוקים בה, מגלים יכולת לא רגילה לזכור את כל אירועי העבר, מאז שנות הילדות לפרטי פרטים. ליקוי זה נקרא 'היפרתיזימה' כלומר יותר מידי זיכרון, אנשים אלו מתארים ללא מאמץ את כל פרטי האירועים היומיומיים של חייהם, כולל פרטים חסרי חשיבות. חלק מהלוקים בתופעה זו מרוצים מיכולת הזכרון המרשימה שלהם, והם נהנים לענות על שאלות, כמו מה אכלו במשך כל יום מימי חייהם, מה לבשו ומה היה מזג האוויר. הם אף מנצלים את יכולתם המרשימה לעבודות הדורשות זיכרון חזק. אולם אחרים טוענים שריבוי הזכרונות גורם להם לבלבול רב, למתחים ולקשיים בתפקוד היומיומי.

"וְהָיָה לְכֶם לְזִכְרוֹן לְפָנַי אֱלֹקֵיכֶם" (י' א') פירש רש"י 'מכאן למדנו מלכויות עם זכרונות ושופורות'. נאמר בתפילת ראש השנה 'כִּי אֵין שְׁכָחָה לְפָנַי כְּסֵא כְבוֹדִי', ובכל אופן מעלים אנו את הזכרונות בבחינת 'וְנִזְכְּרְתֶם לְפָנַי ה' אֱלֹקֵיכֶם" (י' ט), לעורר את עצמנו להתחזק ולהתקרב אל בוראנו. אחד מסודות הבריאה המופלאים הוא יכולת הזיכרון הקיימת במוח האדם. האדם מסוגל לאחסן בזכרונו כמוות מידע עצומה, הממלאת נפח זיכרון של יותר ממאה מחשבים ביתיים. האדם נחשף במהלך חייו למידע רב דרך חושי, קליטת המידע אף שנעשית בהיסח הדעת נקראת 'זיכרון חושי' הנשמר לטוח קצר מואד, שאורך כמה אלפיות השניה. לאורך כל הזמן מוחלף המידע הנקלט בזכרון החושי, ודוחק את המידע הקודם.

אמרו חז"ל (סנהדרין כט): 'כל מיילי דבדי [של חינוס] לא דכירי אינשי' דהיינו מיילים של חינוס שאינם חשובים בעיני השומע, לא יזכרו על ידו. ולכן רק חלק קטן מהמידע התופס תשומת לב נקלט בזיכרון החושי, ומועבר לתהליך הזכירה לשם שימוש מיידי, ושווה ב'זיכרון קצר הטווח'. הקיבולת הממוצעת של זיכרון קצר טווח ללא מאמץ, מוגבל עד לשבעה פריטים בלבד. לא לחינוס מספרי הטלפונים, ומספרי חשבונות הבנק מכילים לא יותר משבע ספרות. הזכרון לטווח הקצר, נשמט מזכרונו של האדם לאחר כדקה. את קיבולת הזיכרון לטווח קצר ניתן להגדיל ע"י שימת לב, תירגול וטכניקות